

Link do produktu: <https://www.mocwslaboscisklep.pl/w-zmaganiach-o-wiecznosc-sw-grzegorz-wielki-p-890.html>

W zmaganiach o wieczność - św. Grzegorz Wielki

Cena

59,90 zł

Opis produktu

W zmaganiach o wieczność. Wybrane teksty z "Moralionów" św. Grzegorza Wielkiego

Zwieńczeniem trwającej dziesięć lat (2006–2016) edycji *Moralionów Grzegorza Wielkiego* jest kompletny, siedmiotomowy przekład tego dzieła. Minęło już niemal kolejne dziesięć lat od jego wydania, a na podstawie tego bogatego źródła powstało wiele prac dyplomowych. Jednakże czytelnik spoza kręgu naukowego, nawet żywo zainteresowany nauką Ojców Kościoła, stając przed perspektywą lektury siedmiotomowej serii, łatwo może się zniechęcić, przyzwyczajony do treści zwężonych i skondensowanych.

Nawet jeśli sięgnie po jeden z tomów, natrafi na opory niezależne od samej objętości dzieła: rozwlekłość wywodów, mnogość dość ogólnych stwierdzeń, a przede wszystkim nadmiar alegorii, rażący ze współczesnej perspektywy.

Współczesna perspektywa dostrzega w egzegezie Ojców, obok atutu przenikliwości i świeżości w odkrywaniu sensu biblijnego, tendencję do poszukiwania w Słowie Bożym niemal nieograniczonej mnogości znaczeń. Idąc za duchem powściągliwości w interpretacji tekstu, która bierze pod uwagę ludzkie ograniczenia Wcielonego Słowa, współczesna biblistyka skłania się ku większej wstrzemięźliwości w poszukiwaniu sensu, podążając przede wszystkim za intencją natchnionego autora i trzymając się ściśle kontekstu danej wypowiedzi.

Grzegorz co prawda stara się zachować równowagę między „historią” a „tajemnicą”, uznając, że dobre dzieła nie oparte na faktach „są niczym”, a pozbawione tajemnicy – „małej wartości”. Umysł trwa w rozumieniu, gdy przebywa gdzieś pośrodku, z „historią” wiążąc się przez wiarę, z „tajemnicą” – przez nadzieję (XXXV, VII, 48, ŻrMon 78, s. 219–220). W problematyce moralnej jednak to „tajemnica” bardziej pociąga umysł komentatora i więcej pożytku obiecuje dla ducha.

Spośród trzech wyróżnianych przez Grzegorza sensów biblijnych – historycznego, typologicznego i moralnego – dwa ostatnie, mające charakter alegoryczny (przenośny), opisuje on w prologu do dzieła (*List do Leandra* 3). Sens typologiczny każe odnieść daną prawdę, osobę, zdarzenie czy rzecz do kogoś lub czegoś innego, na przykład do Kościoła, natomiast sens moralny – dostrzec w nich prawdę w zakresie moralno-duchowym.

Autor z wielką uwagą poszukuje tych przenośnych znaczeń w każdym wersecie Księgi Hioba. Choć samo ich odnalezienie i wyłożenie wymagało dużego wysiłku, odnaleziony sens, często pokrywający się ze skądinąd znaną prawdą, nie jest już tak intelektualnie porywający jak droga jego poszukiwań. Niemniej jednak, co jakiś czas rozbłyskuje myśl komentatora, a rozjaśniona talentem i natchnieniem – cechami właściwymi mistrzom pióra – rozświecła również umysł czytelnika, który odkrywa w niej coś nowego lub ujętego w sposób dotąd mu nieznanym.

Sam autor był świadom tych momentów, które uważał za właściwe dla komentarza biblijnego:

*Ten bowiem, kto komentuje Pismo Święte, powinien naśladować bieg rzeki. Gdy rzeka, płynąc swym korytem, napotka z jakiejś strony głębokie doliny, natychmiast kieruje ku nim pęd swej fali; dopiero gdy je wystarczająco napełni, szybko powraca do koryta. Taki bez wątpienia, właśnie taki powinien być komentator słowa Bożego. Gdy rozważy jakąś rzecz, a przypadkiem dostrzeże nadarzącą się okazję stosownego zbudowania, powinien skierować nurt swej mowy ku sąsiedniej dolinie, a gdy dostatecznie wypełni przestrzeń tego dygresyjnego pouczenia, winien powrócić do biegu podjętego wykładu (*List do Leandra* 2, ŻrMon 39, s. 64).*

Niezależnie od drogi, którą autor dochodzi do prawdy, obdarza on czytelnika bogactwem myśli teologicznej. Słusznie nazwano jego Komentarz do Księgi Hioba *Moraliami*, ponieważ prawdy moralne wysuwają się w nim na pierwszy plan. Charakterystyczne jest, że Grzegorz używa zwrotu *allegorica moralitas*. Uznaje w ten sposób, że do wielu stwierdzeń z zakresu moralności doszedł w oparciu o alegoryczną lekturę Biblii.

Zapewne Grzegorz mógł dojść do tych prawd i inną drogą, na przykład przez spekulację, podobnie jak św. Tomasz z Akwinu, który najpierw zbierał zastrzeżenia, by w końcu dojść do sedna prawdy. Każda droga umysłu jest inna, określona przez predyspozycje autora i ducha epoki. Nie da się jednak przeoczyć, że w *Moraliach* mamy do czynienia ze świętym pisarzem – przedstawianym w ikonografii z piórem w ręku i w asyście gołębia szepczącego do ucha. To obcowanie z Pismem Świętym przynosi oświecenie, sprawiając, że biblijna medytacja staje się dziełem zarówno ludzkim, jak i boskim.

Obok wielu miejsc w dziele, w których ani sposób dotarcia do prawdy, ani sam jej przedmiot nie wzbudzi większego zainteresowania u współczesnego czytelnika, istnieje całe bogactwo wypowiedzi zaskakujących głębią i aktualnością. Pośród długich dociekań i wykładni przenośnego sensu, dziś mających dla nas wartość jedynie historyczną, znajduje się wiele fragmentów świadczących o trwałym pożytku płynącym z lektury Ojców. To do nich można odnieść słowa Grzegorza, w których oddaje on cześć innym pisarzom: „Ilekróć wertują w myśli słowa Ojców dla zbudowania swego umysłu, tylekróć zbierają kłosa z obfitego zasiewu” (XVI, LIII, 66, *ŻrMon* 44, s. 338).

Te cenne stwierdzenia występują niekiedy jako zdawkowe uwagi, innym razem jako dłuższe dygresje; raz padają w toku wywodów poświęconych szerszej tematyce, a kiedy indziej stanowią samoistną całość. Wiele z nich znajdujemy w owych „głębokich dolinach”, czyli tam, gdzie autor pozwalał swojemu umysłowi swobodnie rozwijać wątki i zagadnienia. Można powiedzieć, że Grzegorz, odchodząc od głównego nurtu komentarza, wypowiadał swoje najbardziej odkrywcze myśli. Jest to prawda, ale tylko częściowa, gdyż z pewnością nie wszedłby tak głęboko w prawdę, gdyby nie pomógł mu w tym sam tekst biblijny.

W niniejszej antologii wybraliśmy zatem teksty z *Moraliów*, które uznaliśmy za najbardziej cenne, oryginalne i ponadczasowe. Samo słowo antologia (ἀνθολογία) oznacza etymologicznie „zebrane kwiaty”. Podobnie jak każde naręcz kwiatów ma własną kolorystykę i piękno, tak i w naszym zbiorze staraliśmy się zamieścić fragmenty cechujące się szczególną głębią, a zarazem pięknem – walorami, które bez wątpienia nosi pisarstwo Grzegorza.

W tym miejscu chcemy wyrazić wdzięczność Polskim Tłumaczom, którzy w swoim przekładzie potrafili zachować, a niekiedy nawet nadać, te walory dziełu, pamiętając, że przekład zawsze zawiera element oryginalnej twórczości. Niniejsza antologia jest wyrazem szacunku dla ich trudu.

Pomysł opracowania antologii najcenniejszych tekstów z *Moraliów* dojrzewał od lat, lecz przez długi czas nie był realizowany z powodu braku czasu. Nawet gdy Wydawnictwo Benedyktynów Tyniec zapytało o stan realizacji, sprawa nie posunęła się naprzód. Wystarczył jednak bliżej nieznany impuls i sprzyjające okoliczności, by zamysł przeszedł w działanie. Pomysł natychmiast spotkał się z życzliwym odzewem u Benedyktynów Tynieckich, gotowych do współpracy w redakcji i wydaniu. Wszystkim Współtwórcom tej antologii niech Pan wynagrodzi. Ufam, że Czytelnik odnajdzie w niej bogactwo tekstów pożytecznych dla własnej formacji duchowej i dla innych.

Wybrane fragmenty zostały ułożone, w miarę możliwości, w porządku systematycznym, według zawartych w nich treści. Z układu widać, że nawet w takim wyborze ujmują pewien zarys rzeczywistości teologicznej, chociaż ze szczególnym ukierunkowaniem na moralność i duchowość. Nadaliśmy im tytuły, aby ułatwić czytelnikowi wgląd w istotę podejmowanej przez Grzegorza tematyki. Tak oto powstało małe kompendium, które i przed dzisiejszym chrześcijaninem roztacza perspektywę świata nadprzyrodzonego. Zew wieczności wzywa go do wielu zmagień, by pokonywać przeszkody i podążać w jej stronę / Leon Nieścior OMI